

ÕIGUS VAIDLUSTAD KLIIMAALASEID OTSUSEID

Igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, sh stabiilsele kliimale. Kui haldusaktiga antakse luba tekitada kasvuhoonegaase, võib nii üksikudel inimestel kui ka keskkonnaühendustel olla õigus seda vaidlustada.

IGAÜHEL ÕN ÕIGUS TERVISE- JA HEAOLUVAJADUSTELE VASTAVALE KESKKONNALE

Selle sätestab keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 23 lg 1. Kui see osa looduskeskkonnast, kus inimene tihti viibib, või see loodusvara, mida ta kasutab, ei vasta tema tervise- ja heaoluvajadustele, on seda õigust riivatud.

STABIILNE KLIIMA ON OSA KESKKONNAST, MIS TAGAB INIMETSE TERVISE JA HEAOLU

Teaduslikult on kindel, et kliima soojenemine rohkem kui 1,5 kraadi võrra toob kaasa rasked tagajärjed muuhulgas tervisele, mida 2-kraadine kliimasoojenemine süvendab. Eestisse toovad kliimamuutused pikemaid ja tugevamaid kuumalaineid, mis kahjustavad tervist ja põhjustavad liigsuremust. Tervist ohustavad ka tugevamad tormid ja nende tõttu rannikul tekkivad üleujutused. Need tagajärjed riivavad inimeste inimõiguseid (vt "[Kliimasoojenemine tuleb hoida 1,5 kraadi piires](#)" ükslehte).

INIMENE SAAB TUGINEDA PUUTUMUSELE SELLE PIIRKONNA KLIIMAGA, KUS TA TAVALISELT VIIBIB

See tähendab, et inimene ei saa kohtusse pöördudes tugineda kliimamuutuste tagajärgedele teisel pool maakera. Küll aga saab Pärnu elanik tugineda Pärnus suurenevale üleujutuste ohule või nõrga tervisega inimene osutada Eestis sagenevatele kuumalainetele.

IGA INIMENE, KELLE TERVIS JA/VÕI HEAOLU SATUB EESTIS OHTU, KUI KLIIMASOOJENEMINE ÜLETAB 1,5 KRAADI, PEAKS SAAMA VÄITA, ET RIIVATAKSE TEMA ÕIGUST TERVISE- JA HEAOLUVAJADUSTELE VASTAVALE KESKKONNALE

Seega peaks saama iga selline inimene pöörduda halduskohtusse, et vaidlustada haldusakti (näiteks kompleksluba), mis lubab tekitada kasvuhoonegaaside heidet.

SELLEKS, ET KLIIMASOOJENEMINE JÄÄKS ALLA 1,5 KRAADI, PEAB INIMKONNA KUMULATIIVNE SÜSINIKUHEIDE JÄÄMA KINDLA SUURUSEGA SÜSINIKUEELARVE PIIRIDESSE (IPCC 2023, lk 19)

2023. a lõpus sai Eesti elanike süsinikueelarve atmosfääri paisatud (vt "[Kasvuhoonegaaside eelarve ehk süsinikueelarve](#)" ükslehte). Mida rohkem kasvuhoonegaase Eesti atmosfääri paiskab, seda rohkem ületab kliimasoojenemine Eesti tõttu 1,5 kraadi piiri. Seda isegi juhul, kui teised riigid jäävad enda proportsionaalse süsinikueelarve piiridesse.

KESKKONNAÜHENDUSED, KELLE PÕHIKIRJALINE EESMÄRK ON SEOTUD KLIIMAMUUTUSTEGA, SAAVAD VAIDLUSTADA KLIIMAMÕJUGA HALDUSAKTI

Sobivad põhikirjalised eesmärgid on loodus- ja keskkonnakaitse (vt [Riigikohus õlitehase asjas](#)) ning kliimamuutuste leevendamine. Ilmselt sobivad ka kliimakriisi tagajärgedega kohanemine ja näiteks inimtervise kaitse (KeÜS § 31 lg 1 ja 2).

Disclaimer: See üksleht räägib ainult kaabeõigusest ehk sellest, kellel on õigus halduskohtus "jalg ukse vahele saada". Kuidas vaidlus sisuliselt lahendatakse, sõltub paljudest asjaoludest (nt milline on täpselt vaidlustatav tegevus ja milliseid argumente selle vaidlustamiseks esitatakse) ning ei mahu selle ükslehe piiresse. Eestis on kliimakaebuste kohta kohtupraktikat väga vähe. Seetõttu selgub selles ükslehes esitatud väidete lõplik paikapidavus alles kohtus.